

Старовойтова О.В.
викладач кафедри іноземних мов
УДПУ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДІВ ГЕРБЕРТА СПЕНСЕРА

У XIX столітті завершується формування класичної педагогіки нового часу. У полі її зору опинилися невичерпні можливості і індивідуальність людини. Була усвідомлена неповторність людської особистості. У педагогіці Заходу відбувалося накопичення знань, запозичених з філософії та інших наук про людину і її виховання.

Великий внесок у розвиток педагогічної думки другої половини XIX – початку XX століття зробили ідеї Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Ф. Фребеля, О. Конта, Дж. С. Мілля, К.Д. Ушинського, М.І. Пирогова, О.В. Духновича, Є.М. Водовозова, Лесгафта, М. Монтесорі та інш.

Значною популярністю у педагогічних колах в другій половині XIX ст. користувалися твори англійського філософа Герберта Спенсера (1820 - 1903). Спенсер спробував об'єднати ідею поступової прогресивної еволюції природи і суспільства з дарвіністською ідеєю природного відбору. Спенсер прагнув пояснити виховання як одне із істотних суспільних явищ.

В своїх працях про виховання Спенсер наполягав на пріоритеті природничої освіти як найбільш корисної для потреб кожної людини. Гуманітарна освіта (мови, література, історія тощо), на думку Спенсера, лише другорядне, пристрасть до якої пояснюється традиційним престижем класицизму. Спенсер був впевнений, що суспільство прагне до

індивідуальної свободи. Отримання ж корисної освіти – це гарант такої свободи.

Педагогічні ідеї Спенсера тісно переплітаються з педагогічними переконаннями його попередників. Так, він слідом за Руссо проповідував метод природних наслідків у вихованні, так як правильна поведінка в житті набагато краще проявляється тоді, коли хороші і погані наслідки розуміють, а ніж коли в них просто вірять.

Г. Спенсер завжди залишався критиком схоластичного книжного навчання, яке передбачало механічне заучування поданого матеріалу. Він був впевнений, що навчання повинно приносити практичну користь, забезпечувати розвиток індивідуальності кожної людини.

За його переконанням, виховання повинно здійснюватися таким чином, щоб розвивались усі здібності дитини, які закладені в неї природою.

Цікавим було є твердження філософа про те, що у світі, суспільстві існує природний відбір і не кожен може вижити в таких умовах. Виживає найсильніший ("survival of the fittest"). Ідея, безпосередньо, пов'язана із еволюційним підходом до розгляду суспільства.

Герберт Спенсер у своїй роботі " Виховання розумове, моральне та фізичне" пропагує принцип індивідуального підходу до виховання дитини. Усі завдання, вправи, які даються вихователем повинні узгоджуватися із природнім процесом розумового, фізичного чи морального розвитку дитини. Обираючи предмети й засоби навчання, які найбільш цікаві для дітей, ми слідуємо законами природи й пристосовуємо наші дії до законів життя.

Педагогічні погляди Спенсера почали активно визнаватися та вивчатися після смерті вченого. Його ідеями цікавились як у рідній Англії так і за кордоном (Росія, США).

Педагогічним досвідом Спенсера цікавились такі видатні педагоги та громадські діячі П.Ф. Каптерев, К.П. Побєдоносцев, К.Д. Ушинський, М.І. Пирогов, Г.Б. Корнетов та інші.

Велику увагу на педагогічні ідеї Г. Спенсера звертав видатний російський педагог Петро Федорович Каптерев. Він вважає Спенсера одним із видатних представників англійського реалізму. Його педагогічні та психологічні ідеї мають тісний зв'язок з ідеями інших відомих педагогів, але вони набагато ширші та більш наукові.

Константин Петрович Побєдоносцев у своїй статті " Герберт Спенсер о народном воспитании" визначає основну ідею Спенсера : всі знання та вміння людини формуються лише за допомогою досвіду. Побєдоносцев стверджував, що набуття досвіду повинно здійснюватися через спостереження та самостійні дії.

Отже, схильність людини до тих чи інших дій закріплюється лише через досвід, який набувається через повторювання дій людини .